

Arbetslivskommissionen för livsmedelsbranschen, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	706	752	8018	8206
Kompetensområdet för livsmedelsteknologi	60	110		
Kompetensområdet för bageribranschen	564	568		
Kompetensområdet för köttbranschen	36	27		
Kompetensområdet för mejeribranschen	31	30		
Inga uppgifter	17	16		
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	26	77	121	264
Kompetensområdet för mejeribranschen				
Kompetensområdet för livsmedelsbranschen	8	26		
Kompetensområdet för köttbranschen	17	51		
Inga uppgifter	1			
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	52	47	217	250
Kompetensområdet för tillverkning av alkoholdrycker	27	21		
Kompetensområdet för köttbranschen	14	16		
Kompetensområdet för mejeribranschen	4	1		
Kompetensområdet för livsmedelsbranschen	7	8		
Inga uppgifter		1		
Yrkesexamen inom bageribranschen	61	45	300	237
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	25	29	91	93
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	9	1	29	28

Totalt	879	951	8776	9078
---------------	------------	------------	-------------	-------------

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	706	752	7 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	26	77	196 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	52	47	-10 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	61	45	-26 %
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	25	29	16 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	9	1	-89 %

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	8018	8206	2 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	121	264	118 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	217	250	15 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	300	237	-21 %
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	91	93	2 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	29	28	-3 %

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	7494	7679	2 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	119	237	99 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	177	201	14 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	281	222	-21 %
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	84	84	0 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	27	28	4 %

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	524	527	1 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	7	17	143 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	40	49	23 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	19	15	-21 %
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	7	9	29 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	2	0	-100 %

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

I grundexamen inom livsmedelsbranschen är bageribranschen det kvantitativt största kompetensområdet. Antalet personer som avlagt hela grundexamen har ökat med cirka 7 procent 2023 jämfört med 2022, men antalet personer som avlagt examensdelar har inte förändrats avsevärt (en ökning på cirka 2 %). Inom kompetensområdet för livsmedelsteknologi har det skett en betydande cirka 83 procents ökning av antalet prestationer av hela examen jämfört med 2022. Inom kompetensområdet för köttbranschen har det skett en minskning på cirka 25 procent jämfört med 2022. Inom kompetensområdena för bageribranschen och mejeribranschen har antalet prestationer inte förändrats avsevärt.

I yrkesexamen inom livsmedelsindustrin har antalet prestationer av både hela examen och examensdelar ökat betydligt, 26 st. år 2022 och 77 st. år 2023. Antalet avlagda hela examina har ökat med 196 procent, och detta förklaras i huvudsak av att antalet avlagda prestationer inom kompetensområdena inom livsmedelsbranschen och köttbranschen har ökat.

Antalet avlagda yrkesexamina i livsmedelsförädling har hållits på nästan samma låga nivå. Betydande kompetensområden i fråga om antalet prestationer är kompetensområdena för tillverkning av alkoholdrycker och för köttbranschen.

Antalet avlagda yrkesexamina inom bageribranschen har minskat med 26 procent (61 st. år 2022 och 45 st. år 2023). Likaså har antalet avlagda examensdelar i yrkesexamen inom bageribranschen minskat med 21 procent (300 st. år 2022 och 237 st. år 2023). I specialyrkesexamen inom bageribranschen har antalet avlagda examina ökat med 16 procent (25 st. år 2022 och 29 st. år 2023), men antalet avlagda examensdelar har hållits på nästan samma nivå (91 st. år 2022 och 93 st. år 2023).

I fråga om specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen är antalet prestationer i sin helhet litet, och 2023 har antalet prestationer varit endast 1, medan antalet 2022 ännu var 9 (-89 %). Antalet avlagda examensdelar har hållits på nästan samma nivå under båda åren (29 st. år 2022 och 28 st. år 2023).

Förändringar i antalet prestationer

Ökningen och minskningen av antalet prestationer i olika examina har kunnat påverkas av bland annat:

- Coronavirusets effekt kan synas i det ökade antalet prestationer, eftersom man efter coronapandemin har börjat avveckla kompetensunderskottet i företag inom branschen.
- Orsaken till den betydande ökningen av antalet avlagda yrkesexamina inom livsmedelsindustrin kan vara att studerande inte behöver avlägga examensdelar i gemensamma ämnen. Likaså har ökningen av antalet prestationer eventuellt påverkats av utbildningsmarknadsföringen. Prestationerna kommer från ett stort antal utbildningsanordnare.
- Man har fått studerande med invandrarbakgrund till utbildningarna.
- Livsmedelsbranschen kan upplevas som en stabil arbetsgivare, eftersom mat alltid behövs.

Det minskade antalet avlagda yrkesexamina inom bageribranschen 2023 kan bero på coronapandemin, eftersom man inte nödvändigtvis har kunnat inleda nya utbildningar (examina eller examensdelar) under coronapandemin. Däremot har de examina eller examensdelar som inlemts före coronapandemin sannolikt slutförts under 2022. Under coronapandemin upphörde många kaféer eller andra bageriföretag med sin verksamhet, varvid också behovet av personer som avlagt yrkesexamen kan ha minskat. Det har inte skett någon betydande förändring i antalet avlagda specialyrkesexamina inom bageribranschen.

Orsaken till den mycket betydande minskningen av antalet personer som avlagt hela specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen är att de studerande har avlagt examensdelen Ledning av verksamheten i ett livsmedelsföretag 2023, och de kommer att avlägga den andra examensdelen 2024.

Livsmedelsbranschens dragningskraft och de fortsatt låga prestationsmängderna kan påverkas av:

- Jobb inom livsmedelsbranschen upplevs ofta som fysiskt belastande.
- Skiftarbete.
- Man känner inte nödvändigtvis till livsmedelsbranschen och dess karriärmöjligheter.

Inom kompetensområdet för köttbranschen i grundexamen inom livsmedelsbranschen kan minskningen av antalet prestationer påverkas av köttbranschens allmänna image och likaså de etiska aspekterna.

Examina eller examinas kompetensområden med marginella prestationer

Utbudet av motsvarande examina på chefsnivå, såsom yrkesexamen för arbete som teamledare, kan påverka det marginella antalet prestationer i yrkesexamen inom livsmedelsindustrin. Antalet prestationer inom kompetensområdet för mejeribranschen i yrkesexamen inom livsmedelsförädling är lågt, och detta beror delvis på att ett litet företag inte har tidsresurser att utbilda anställda, och å andra sidan är t.ex. importen av specialost betydande och att det inte är möjligt för finländska småföretag att konkurrera på marknaden.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	56	56	35	34

Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	14	14	5	5
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	13	13	7	7
Yrkesexamen inom bageribranschen	20	20	15	14
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	12	12	11	11
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	9	9	2	3

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Antalet anordnatillstånd för alla examina inom branschen är oförändrat. På grund av ändringen i ansökningssystemet har studieplatserna inte fyllts i den gemensamma ansökan (personer som gått gymnasiet övergick till att söka via kontinuerlig ansökan). Man fyller studieplatserna genom kontinuerlig ansökan året runt. Det vore intressant att veta hur ändringen i den gemensamma ansökan har påverkat ansökan till examen. Hur får de som gått gymnasium information om möjligheterna till yrkesutbildning på andra stadiet?

Antalet anordnatillstånd är tillräckligt i förhållande till antalet lediga arbetsplatser, för närvarande finns det ingen brist på arbetskraft. Åldersklasserna minskar ganska brant, vilket i framtiden kommer att påverka efterfrågan på anordnatillstånd och utbildningsplatser, vilket också påverkar tillgången till arbetskraft och arbetskraftens varaktighet. I yrkesexamen inom livsmedelsindustrin finns inte ett enda anordnatillstånd på engelska. Finns det ändå behov av detta? (Ett tillstånd beviljades 2024).

Anordnande av examina och fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Antalet aktiva anordnare 2022 och 2023 är nästan oförändrat. Anordnarna av grundexamensutbildning är aktiva runt om i landet, likaså fördelas antalet examensprestationer ganska jämnt. Östra Finland har för första gången flest grundexamensprestationer (bageribranschen). Eventuella orsaker till förändringen kan vara bageriföretagens nya investeringar i regionen, och genom detta har företagets behov av kompetent arbetskraft och studerande ökat. Examensprestationerna per utbildningsanordnare indelas grovt sett i tre storleksklasser för aktivitet i fråga om antalet examensprestationer.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

I grundexamen är antalet prestationer klart större i stora bosättningscentra. I Norra Karelen har antalet grundamina ökat klart, vilket kan bero på kommunsammanslagningar och långa avstånd till andra utbildningsanordnare. Inom kompetensområdet för livsmedelsteknologi syns en kraftig tillväxt inom grundexamen, vilket kan bero på att volymerna inom färdigmatsindustrin har ökat. I yrkes- och specialyrkesexamina fördelas prestationerna ganska jämnt mellan alla examensarrangörer. Undantaget är Lappland, där det inte fanns en enda examen 2023 och endast två 2022. Prestationerna i grund- och yrkesexamen indelas språkligt i 96 procent finska och 4 procent svenska.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	80 %	15 %	2 %	3 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	80 %	0 %	0 %	20 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	36 %	62 %	1 %	1 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	78 %	19 %	2 %	1 %
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	78 %	15 %	5 %	2 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	93 %	7 %	0 %	0 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	81 %	14 %	2 %	3 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	98 %	0 %	1 %	1 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	45 %	46 %	5 %	4 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	83 %	9 %	7 %	1 %
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	93 %	2 %	3 %	2 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	100 %	0 %	0 %	0 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	84 %	85 %	2 %	1 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	80 %	96 %	20 %	2 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	37 %	42 %	1 %	1 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	81 %	81 %	1 %	1 %
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	66 %	83 %	2 %	1 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	100 %	100 %	0 %	0 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Medeltal för studeranderesponden* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	4.5	4.5	4.2	4.2
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	4.4	4.6	4.4	4.1
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	4.2	4.7	4.2	4.3
Yrkesexamen inom bageribranschen	4.7	4.8	4.2	4.3
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	4.7	4.9	4.3	4.7
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	3.6	4.5	-	4.0

** Bedömningsskala 1–5*

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	4.0	4.2
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	4.8	4.7
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	-	4.0
Yrkesexamen inom bageribranschen	4.1	4.5
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	-	4.7
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	-	-

** Bedömningsskala 1–5*

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	4.2	4.3
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	3.9	4.2
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	4.6	4.5
Yrkesexamen inom bageribranschen	4.5	4.5
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	-	4.1
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	-	-

* Bedömningsskala 1–5

Reflektioner

Respons från studerande och arbetslivet

I studeranderesponsen har medeltalen för yrkesproven stigit något från 2022 till 2023, och responsens medeltal är mycket goda. Även om de har utvecklats på ett år är respondenternas passivitet fortfarande oroväckande. Eftersom svarsprocenten i examina inom branschen 2023 var 52,7 procent bör systemet för insamling av respons vidareutvecklas.

I arbetslivsresponsen är antalet svar i vissa examina så litet att det är svårt att dra slutsatser. Svarsprocenten är ganska låg i båda enkäterna. Om samma person ska besvara båda enkäterna kan det vara att den ena inte besvaras (personen upplever att hen redan svarat). Borde kommunikationen gentemot arbetsplatsaktörerna effektiviseras för att aktivera dem i att besvara enkäten? Medeltalen för arbetsplatsenkäten och arbetsplatshandledarenkäten har varit ganska likadana jämfört med 2022, något högre i vissa examina och något lägre i andra. Det nationella medeltalet har sjunkit något i arbetsplatsenkäten, men stigit på motsvarande sätt i arbetsplatshandledarenkäten. Svarsprocenten i arbetsplatshandledarenkäten 2022 var 25,6 och 2023 var den 26,8 (alla examina inom branschen). Svarsprocenten för arbetsplatsenkäten 2022 var 26,3 och 2023 var den 40,1 (alla examina inom branschen).

Fördelning av platserna för yrkesprov

Statistiken visar att största delen av yrkesproven utförs på arbetsplatser. När man jämför statistiken för 2022 och 2023 är det fint att observera att procentandelarna för "Inga uppgifter" har sjunkit betydligt. Detta torde innebära att registreringen börjar fungera bättre mellan läroanstalterna och Koski-tjänsten. Dessutom är det fint att andelen yrkesprov som endast avlagts vid läroanstalten har minskat betydligt, särskilt i examina inom bageribranschen och yrkesexamen i livsmedelsförädling. I grundexamen syns inga betydande ändringar i yrkesproven vid läroanstalterna. Orsaken torde vara studerande som behöver särskilt stöd och delvis tillgången till arbetstillfällen för inläring i arbetslivet. Framställning av alkoholhaltiga produkter kan vara en framtida tillväxtbransch, t.ex. exportpotential. Det lönar sig att satsa på utbildning inom denna sektor.

Förverkligande av tvåpartsbedömningen

Den lagstadgade tvåpartsbedömningen av examina inom branschen förverkligas väl. Procentandelarna har förbättrats, dvs. ökat betydligt, i och med att andelen Inga uppgifter har minskat mycket i yrkesexamen inom livsmedelsindustrin. Tvåpartsbedömningen har också förbättrats i yrkesexamen i livsmedelsförädling och specialyrkesexamen inom bageribranschen, även om andelen Inga uppgifter har varit på samma nivå både 2022 och 2023. Siffrorna har förbättrats sedan 2022, vilket är en positiv utveckling. Om bakgrundsfaktorerna till förbättringen är klara lönar det sig att fortsätta med samma utveckling.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Av de valbara examensdelarna måste i synnerhet tillverkningen av ett bageris specialprodukter genomföras i läroanstaltens inlärmingsmiljö, eftersom det inte finns företag som specialiserar sig på sockerarbeten och chokladarbeten.

Under årens lopp har det uppstått samarbetsnätverk där utbildningsanordnaren känner till företagets verksamhet i regionen och därmed också möjligheterna till yrkesprovsmiljöer. Enligt arbetslivet får de vara med och planera inläringen på arbetsplatsen och dess olika arbetsuppgifter.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

I besöksrapporterna har orsakerna till yrkesproven som genomförs vid läroanstalterna antecknats. Ett yrkesprov kan avläggas helt eller delvis vid en läroanstalt om

- Det finns ingen lämplig plats i arbetslivet (utrustning, orten har inga företag som specialiserar sig på socker- eller chokladarbeten e.d. orsaker).
- Om man endast kan påvisa en del av den planerade kompetensen på arbetsplatsen.
- Den studerande har en plan för särskilt stöd enligt vilken yrkesprov genomförs vid läroanstalten.
- Individuella utmaningar såsom t.ex. psykiska problem.
- Arbetssäkerhetsrisker vid användning av maskiner.
- Stora livsmedelsföretag tar inte emot minderåriga studerande.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Kommissionen har inte fått några rättelseyrkanden 2022–2023.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

År 2022 gjorde arbetslivskommissionen två besök, i samband med vilka planerna för bedömning av kunnande i regel har varit både kvalitativt och innehållsmässigt goda.

Kommissionen har fått två begäran om utlåtande av ministeriet (om samma utbildningsanordnare och samma examen). Den första gången var kommissionen tvungen att inte ge ett negativt utlåtande, men den andra gången förordade kommissionen beviljande av anordnartillstånd.

År 2023 gjordes åtta besök, varav ett var återbesök på grund av bristfälligt kvalitetssystem. Planerna för bedömning av kunnande som gicks igenom i samband med besöken har fortfarande i regel varit bra både kvalitativt och innehållsmässigt.

Kommissionen har fått en begäran om utlåtande från ministeriet som gällde en plan för bedömning av kunnande för en specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen. Arbetslivskommissionen förordade beviljande av tillstånd att ordna specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Utifrån intervjuer i samband med besöken kan man konstatera att personlig tillämpning genomförs väl. PUK uppdateras minst en gång om året, vilket registreras i hanteringssystemet. Den studerande gör upp en yrkesprovsplan tillsammans med läraren/arbetslivsrepresentanten för att säkerställa att den studerande är beredd att delta i yrkesprovet.

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

Arbetslivskommissionen för livsmedelsbranschen genomförde 10 besök 2022–2023. Utifrån dessa har följande iakttagits:

- Arbetet med att utveckla inlärningsplattformen är på slutrakan och målet är att de nya studerandena självständigt ska kunna bekanta sig med, studera och skaffa sig kompetens från undervisningsmaterial och undervisningsvideor som införts i systemet.
- Syftet är att övergå till verksamhet där den egna handledaren följer med samma studerande från studiernas början till slut, vilket främjar personlig tillämpning för den studerande.
- Bedömning av den studerandes kunnande i examensdelens yrkesprov – åtminstone utifrån detta sampel bör bedömningsprocessen för yrkesprov förtydligas så att man noggrannare fastställer hur t.ex. bedömningen av en examensdel i yrkesprov, bl.a. innehållsmässigt och tidsmässigt, är tänkt att genomföras i planen för bedömning av kompetens inom detta utbildningsområde (vilka delområden utgör förvärv av kompetens och vilka delområden relaterar till bedömning av yrkesprov).
- I planen för bedömning av kunnande önskas tydlighet i hur man förklarar anpassningar och avvikelser.
- Fungerar planen för utvärdering av kunnande som lärarguide eller har den endast skrivits för ansökan om tillstånd att ordna utbildning? Planernas längd varierar mellan 12 och 55 sidor. En noggrannare styrning av planernas innehåll är kanske nödvändig.
- Frågor som gäller grundexamen (bl.a. anpassning och gemensamma examensdelar) ingår fortfarande sporadiskt i yrkes- och specialyrkesexaminans planer för bedömning av kunnande.

- Planen för bedömning av kunnande hade sammanställts av tre olika dokument och innehöll många länkar som inte går att öppna utanför läroanstaltens nät. Uppdatering av planen för bedömning av kunnande samt förtydligande av dokumentationen till exempel genom rubriker och textförenhetligande.
- Diskussion med företagsrepresentanter om hurdana studerande som går till vilket företag så att företagets anställda kan handleda den studerande enligt den studerandes behov.
- Utveckling av kvalitetsledningssystemet.
- Verksamhetssätten och nätverken personifieras kraftigt, vilket innebär att högklassigt arbete är bundet till en viss person.
- Möjligheten att göra om bedömningen, höja vitsordet, granska bedömningen och korrigera bedömningen bör gås igenom tydligare under bedömningssamtalet.
- Under bedömningssamtalet ska den studerande tydligt informeras om att det inte finns någon skyldighet att göra en självbedömning.
- Inom undervisningen i livsmedelsbranschen ska undervisningsutrymmets storlek och användbarhet överensstämma med antalet studerande.
- En studerande önskade att introduktionen på arbetsplatsen skulle fördelas på flera dagar.
- En representant för arbetslivet önskade att man skulle utveckla det gemensamma umgänget bl.a. genom att göra grunderna och bedömningen av yrkesprov lättlästa samt skapa en tydlig ram för inläring i arbetet, introduktionen för yrkesprov och själva provet.
- Integrering av gemensamma examensdelar i de yrkesinriktade examensdelarna.
- Eventuell tillgång för arbetsplatshandledarna till utbildningsanordnarnas system för att granska den studerandes PUK till ändamålsenliga delar, med beaktande av informationssäkerheten mm.
- De kvalitetsansvarigas roll i teamen upplevdes i viss mån som ett utvecklingsobjekt ur lärarnas synvinkel.
- Elektronisk signatur är ännu på kommande.
- PUK-processen vidareutvecklas ännu.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Utifrån detta sampel integreras knappt de gemensamma ämnena i de yrkesinriktade examensdelarna – tydliga anvisningar gällande integreringen önskas från Utbildningsstyrelsen.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

I besöksrapporterna har man inte bedömt hur väl examensgrunderna motsvarar arbetslivet.

Kommentarer som kommit fram i den allmänna diskussionen: Arbetslivsmotsvarigheten har förbättrats på grund av de nya examensgrunderna för grundexamen inom livsmedelsbranschen bl.a. på grund av att kraven på yrkeskompetens inom kompetensområdena och sätten att påvisa yrkesskicklighet har förtydligats.

Förenhetligandet av utvärderingsskalans innehåll underlättar bedömningen av kunnandet i yrkesprov, eftersom det inte finns examensspecifika skillnader.

På ett allmänt plan anses arbetslivsmotsvarigheten i examina vara ganska bra. Det finns dock regionala skillnader i vissa examensdelar till exempel gällande arbetsplatsernas utrustning e.d. En aning tydlighet önskas i anteckningen av motiveringar. En sak som bör utvecklas var att kraven på yrkesskicklighet upprepas i olika examensdelar och det stora antalet krav.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

År 2023 har sammanlagt 8 206 examensdelar avlagts, varav 180 var valbara examensdelar, dvs. 2,2 procent. Valfriheten koncentreras till fyra examensdelar (Planering av företagsverksamhet 64 st., Arbete som kräver spetskompetens 40 st., Arbete i ett företag 35 st., Förberedelse för arbetsplatshandledaruppgifter 30 st.). I examensdelen Att fungera i en internationell arbetsmiljö gjordes åtta prestationer 2023, medan inga prestationer gjordes 2022. Endast tre valbara examensdelar har avlagts i klimatansvarig verksamhet, även om det är ett centralt mål för Utbildningsstyrelsen att främja hållbar utveckling. Innehållet i de valbara examensdelarna förutsätter mer arbete än vanligt vid läroanstalten, vilket också syns i valet av plats för yrkesprovet. År 2023 hade 220 lokala examensdelar avlagts i examina inom livsmedelsbranschen.

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Samma krav på yrkesskicklighet som upprepas i olika examensdelar kan kräva anvisningar, särskilt om till exempel två examensdelar avläggs samtidigt i ett yrkesprov. Kraven på yrkesskicklighet och sätten att påvisa yrkesskickligheten i examensdelarna har utvecklats positivt bl.a. tack vare att företagssamarbetet har utvecklats. Eventuella ändringsbehov gäller uppdateringar som görs i samarbete med uppdateringen av examensgrunderna i sin helhet.